

Remy Jungerman verbindt Europese kunst met de Afro-Surinaamse nalatenschap

De van oorsprong Surinaamse kunstenaar Remy Jungerman verbindt in zijn werk *De Stijl* met de spirituele nalatenschap van de Marrons in Suriname. Samen met kunstenaar Iris Kensmil en curator Benno Tempel zal Jungerman het Nederlandse paviljoen op de Biënnale van Venetië 2019 inrichten.
Monika Auch

Hybride erfgoed

Remy Jungerman verblijft momenteel als resident van het Mondriaan Fonds in New York. Hij woont in een appartement op Manhattan en beschikt over een atelier in het ISCP, het International Studio & Curatorial Program. Het ISCP is een gerenommeerd instituut dat er naar streeft om internationale kunstenaars te introduceren in het kunstcircuit van New York. Jungerman begint het skypegesprek met een relaas over de aanstekelijke energie van New York, de nieuwsgierigheid, openheid en het makkelijke contact met collega's en de kunstwereld. Hij zegt: 'Ik heb al eerder enkele maanden in New York gewoond en me een aantal keren voor deze residentie aangemeld totdat ik werd aangenomen. De energie hier is fantastisch en ik heb intussen een flink netwerk opgebouwd.' Sinds bekend is dat hij en Iris Kensmil Nederland zullen vertegenwoordigen op de Biënnale, neemt de belangstelling uit het high-end galeriecircuit alleen maar toe. Over de plannen voor Venetië wil hij vooralsnog geen details kwijt.

Winti en De Stijl

Remy Jungerman (1959, Suriname) woont sinds 1990 in Amsterdam. Zijn werk wordt gekenmerkt door de spirituele, culturele nalatenschap van de Marrons in Suriname in een samensmelting met Europese invloeden, met name De Stijl. Jungerman is geboren in Moengo in het Marowijne-gebied. Zijn moeder stamt af van de Marrons en zijn vader van de Europeanen. Hij studeerde eerst werktuigbouwkunde in Paramaribo, maar switchte naar de kunstacademie. 'Overdag werkte ik als chef in een telecommunicatiebedrijf en 's avonds ging ik naar de academie. Dit deed ik vier jaar lang.' In 1989 werd hij uitgenodigd om aan de Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam te komen studeren.

Winti, de religie die tijdens de trans-Atlantische slavenhandel meereisde van Afrika naar Suriname, speelt een grote rol in Jungermans installaties. Met hout bouwt hij geometrische structuren, onder andere geïnspireerd op de geruite doeken die gebruikt worden bij winti-rituelen. 'Die rituelen geven spirituele zuivering, waarmee je in contact treedt met de goden', zei hij in een interview in 2017. (NRC, 2 oktober 2017, Janet Lie) 'De plekken waar

rituelen plaatsvinden kunnen het bos zijn en het atelier, maar wat achterblijft – de sporen – is eigenlijk het werk! Bijvoorbeeld een plek of altaar, waar flessen op een bepaalde manier zijn achtergelaten, waar vogels en insecten zich te goed doen aan resten van de offers. En - de stilte, die zo veel meer zegt dan toen er mensen en activiteit was.' Dat is een verfrissende zienswijze en anders dan actuele tv-programma's waar op een bijna voyeuristische wijze het maakproces van kunst wordt vastgelegd. Alsof de magie zo te vangen is.

Sporen van het ritueel

Jungermans materiaalgebruik is karig en sluit aan bij de materiële eenvoud van het leven van de Marrons. Een alleen nog antiquarisch te verkrijgen publicatie vertelt over 'Afro-American Arts of the Suriname Rain Forest'. In deze etnografische studie van de Amerikanen Sally en Richard Price zijn hoofdzakelijk zwart-wit foto's te zien met geordende interieurs van huizen, voorbeelden van rijke geometrische textiele patchworks, houtsnijwerk en andere vormen van gebruiksvoorwerpen en versieringen. De gedocumenteerde ingrediënten van een eenvoudig leven dat toch strikt gereguleerd was door gemeenschappelijke, bindende afspraken over bijvoorbeeld de plek waar visite werd ontvangen tot alledaagse rituelen zoals de stamvergaderingen of begrafenisrituelen. Alle performances, ook de formele, worden gekarakteriseerd door de deelname van iedereen en door het spontane toevoegen van actuele gebeurtenissen. De etnografen beschrijven dit zo levendig, dat het leest als een roman. Duidelijk wordt, dat dergelijke performances inderdaad sporen moeten hebben achtergelaten zoals de resten van witte kaolien-klai waarmee dansers zich hadden ingesmeerd op de platgetrapte grond. Het illustreert Jungermans opmerking, dat juist de overblijfselen van het maakproces en van de activiteit, het werk visualiseren.

Ziel van het materiaal

De spirituele betekenis van kaolien en geometrische, geruite textiele doeken van de Marrons komen terug in de installaties. Het textiel in Jungermans werk wordt getransformeerd tot objecten door ze met klei in te smeren. 'De laagheid draagt meer uit dan lappen stof alleen', zegt hij. Ingrenpen zoals het krassen op de klei-, verflaag en daarmee het onderbreken van de laag, brengt diepte in het oppervlak. De diepe insnijding maakt eronder liggende lagen zichtbaar en verandert het beeld. De houten latten in de installaties verwijzen naar de lange, smalle stokken waarmee de Marrons hun korjalen tegen de stroming in voortstuwen.

1 Remy Jungerman, *Horizontal Obeah Vodupaati*, 2017, katoen, textiel, kaolien, hout, acryl en spijkers, 35,56 x 193,04 x 10,16 cm (foto: Aatjan Renders).

2 Remy Jungerman, *Nkisi Neseki*, katoen, kaolien, hout, acryl en spijkers.

3

Kaarsrechte lijnen

Het grid in de doeken van de Marrons roept de associatie op met de strenge lijnen van het Hollandse landschap. En daarmee ook de kaarsrechte indeling die de Hollandse kolonisten in de plantages van Suriname aanbrachten. Voor het onderzoek naar kleur- en vlakverdeling, uitgaande van de geometrische patchworks, heeft Jungerman in 2011 een uitstap gemaakt naar de grafiek. Hij produceerde een reeks zeefdrukken in het Amsterdams Grafisch Atelier. Met eenvoudige techniek gedrukt, spat de kleur ervan af.

Jungerman: 'Ik moest de Europese kijk op kunst in verband brengen met mijn cultuur. Op school hebben we kunst uit boeken geleerd, dat was democratisch want daar stond een Picasso naast een Aboriginaltekening. Dat is in musea niet zo. Ik werk in dat gat tussen Europese kunst en Afro-Surinaamse culturele nalatenschap en heb de twee met elkaar verbonden en zichtbaar gemaakt voor een groot publiek.'

Venetië

Het Mondriaan Fonds schrijft over zijn deelname in Venetië: 'Remy Jungerman verenigt in zijn werk verwijzingen naar het modernisme van De Stijl met dessins van de Marrons uit Suriname en rituelen van de Winti-religie. Voor het paviljoen in Venetië zal hij een nieuwe installatie maken waarin hij de kracht van de voorouders van Nederland in de breedste zin – van Nederland tot Suriname, Indonesië en elders – wil samenbrengen met als doel de verschillende culturen te verbinden en een toekomstgericht open gesprek aan te gaan. Zijn installatie zal bestaan uit de 'kabra tafra', een tafel die kan dienen als altaar om met voorouders in gesprek te gaan. Ook maakt hij een nieuw vervolg in de serie Promise, een soort linialen waarin het ritme, kleur en maatvoering van de ruitpatronen uit rituele tekstielen van de Winti religie verwerkt worden. Een derde ruimtelijk werk refereert tegelijkertijd aan de invloed van De Stijl en aan de geschiedenis

Het ISCP is sinds 2008 gevestigd in East Williamsburg (Brooklyn) en beschikt over 35 studio's voor jonge en mid-career kunstenaars. Twee keer per jaar wordt door het ISCP een tentoonstelling van het werk van de residenten georganiseerd in de vorm van 'Open Studios'. Deze open atelierdagen worden in de regel zeer goed bezocht. Van alle residenten wordt verwacht dat zij op deze open atelierdagen aanwezig zijn en hun atelier openstellen voor de bezoekers. Verder worden 'field trips' georganiseerd en een keer per maand worden 'salons' gehouden. De residenten van het ISCP worden hiervoor uitgenodigd om hun recent werk te introduceren aan een publiek dat onder andere bestaat uit (jonge) kunstenaars en curatoren uit New York. Op de tweede verdieping van het gebouw is een tentoonstellingsruimte waar werk van deelnemers van het ISCP getoond kan worden.

van de plantages in Suriname.'

Jungermans collega's roemen hem om de integere wijze en vasthoudendheid waarmee hij de erfenis van zijn Surinaamse voorouders in zijn werk koestert, oproept en toegankelijk maakt. Over de presentatie zegt hij: 'Ik kijk ernaar uit om de heilige grond van het Nederlandse paviljoen in Venetië te betreden en een spoor achter te laten dat de Nederlandse cultuur en geschiedenis zal herschrijven en verrijken.'

Monika Auch is beeldend kunstenaar en redactielid.

— — — —

Website

www.remyjungerman.com

3 Remy Jungerman, *Peepina A2*, 2011, zeefdruk, 70 x 100 cm (foto: Aatjan Renders).